

شیخایه‌تیی ته‌ریقه‌ت په‌یوه‌ندی به رو‌حانیه‌ته‌وه نییه

کاوه جه‌لال

پرسیار له‌سەر شیخایه‌تی ناشیت به دانانی تیگه‌ی ئه‌بستراکت (موجهرده) و پاشان پیناسه‌کردن‌یان وه‌لام‌بدریت‌هوه، به‌لکو باشترین ده‌رچه‌گرتنی پیاوی سوننه‌تی و وردبوونه‌ویه له‌کرداره‌کانی، که‌کۆی هه‌موویان نزیکه‌ی دیدیکی گشت‌گیرمان بۆ که‌سیتی شیخ پیده‌ده‌ن. ئاخر دانانی واژه‌کانی "شیخ" و "مورید"، "توبه" و "زیکر" و "ته‌ریقه‌ت" هتاد وه‌ک تیگه‌هه‌له‌یه‌کی خۆفریوده‌ری هزرینه‌که هه‌رگیز ناتوانیت چیه‌تیی دانراوه‌که به‌روشنی دیاری بکات، هه‌روه‌ها کرداره‌که جیی گومانه، چونکه‌ پیاوی ژیاوی نیو جیهان شتی‌که، تیگه‌ی ئه‌بستراکتیش شتی‌کی دیکه‌یه، په‌کیکیان بریتیه‌ له‌ که‌سیتییه به‌رجه‌سته‌یه که‌ خۆزگه و تموح و خواستی ده‌سه‌لاتی ماددی هه‌یه، ئه‌وی دیکه‌یان ته‌نیا تیگه‌یه‌که و له‌نیو هۆشیشدا هیچ ناوه‌روکی‌ک له‌ خۆ ناگریت، به‌لکو "مرو‌ف" هه‌ول ده‌دات به‌ پیناسه‌کردن ناوه‌روکی‌ک بخزیننیه‌ نیویه‌وه.

لئ‌ گومانی تیدا نییه که‌ ئیمه‌ له‌م په‌یوه‌ندییه‌دا ده‌که‌وینه به‌رده‌م دوو شیوه‌ی جیای تو‌ژی‌نه‌وه: شیوه‌یه‌کیان له‌گۆڕی ده‌بیت، گه‌ر تو‌ژی‌هر خۆی کردبیت به‌ بکه‌ری‌ک که‌ میتۆدیان له‌ ده‌روه‌ی هزرینی سوننه‌تی ده‌هزری‌ت، لیره‌شدا ئیپیستیمۆلوژییه‌ک (تیۆری مه‌ئریفه‌یه‌ک) به‌هره‌تی مه‌ئریفه‌یه‌تی و ری‌گه‌برینی تو‌ژی‌هرییانه‌ی دیاری ده‌کات، لئ‌ ئه‌وی دیکه‌یان درێژدانه به‌ کارکردنی سوننه‌تی، بۆ نمونه‌ له‌ تو‌ژی‌نه‌وه‌کانی شیخایه‌تی ته‌ریقه‌تدا کارکردنی ئیسلامییانه‌ی ئاو‌زمه‌ندانه‌یه به‌ بابته‌کان و ری‌کخستنی ته‌کنیکیانیه‌یان له‌ تیگه‌ ئه‌بستراکته‌که‌وه، به‌بێ ئه‌وی لئ‌تو‌ژی‌هره‌وه راس‌تییه‌کی، واته‌ هه‌ر راس‌تییه‌کی خۆخوار‌وای، به‌ شیوه‌یه‌کی ئیپیستیمۆلوژییانه‌ دا‌بین‌کردبیت که‌ رینوما‌یی دیدی خۆیی ئه‌و بۆ بابته‌که‌ی بکات.

بێ‌گومان ئه‌و تیر‌وانینه‌ی سه‌ره‌وه واته‌یه‌کی ئه‌وتۆ ناگه‌یه‌نیت که‌ له‌ کورده‌واریدا سو‌فیزمیک نه‌بووبیت. لئ‌ ئه‌مه‌ بابته‌ی ئیمه‌ نییه و ئه‌م ئاماژه‌دانه‌ش بۆی به‌سه‌. له‌م په‌یوه‌ندییه‌دا گه‌ره‌که هینده‌ بپیژین که‌ شیخی ته‌ریقه‌ت له‌ ده‌رگه‌ی سو‌فی ده‌دات: فی‌لبازانه، ته‌مه‌ل و ته‌ه‌زمل و مشه‌خۆر، چه‌وسینه‌رانه وه‌ک ئه‌ودالێکی چه‌وساندنه‌وه‌ی چینه‌یه‌تی، هه‌روه‌ها، یان زۆر جار له‌ سه‌رده‌مانی نو‌یت‌ردا، ته‌نیا ده‌سه‌لاتی میراتییانه‌ی باوکی به‌میراتی بۆ ده‌می‌نیت‌هوه و له‌نیو ساویلکه‌کانی لایه‌نگری باب و با‌پیرانیدا چێزی لئ‌ده‌مینیت - وه‌ک ده‌سه‌لات‌خواریکی فیزدار و دو‌ژمنی راس‌تی. ئاخر ئه‌و خۆمه‌لا‌سداوێکه له‌ژێر په‌رده‌ی راس‌تی‌خوارییه‌وه.

ئیمه‌ ده‌توانین شیخایه‌تی ته‌ریقه‌ت وه‌ک ده‌ست‌و‌یژیکی ره‌وانیانه‌ی ده‌سه‌لات دا‌بنین به‌ پێچه‌وانه‌ی ئا‌غا که‌ زه‌وی ده‌ست‌و‌یژی ماددیانه‌ی ده‌سه‌لاته‌که‌یه‌تی. واته‌ کاتیک ئاشکرایه‌تییه‌ ماددییه‌که‌ی ده‌سه‌لاتی ئا‌غا که‌سی ئه‌و به‌زۆری وه‌ک پیاو‌یکی سه‌نگین و مه‌ردانه و راس‌ته‌وانه ده‌رده‌خات (ئه‌و بێ‌گومان له‌ چه‌وساندنه‌وه و جاشیتیشدا هه‌ر ئه‌وها راشکاوه)، ئه‌وا به‌ماکانی ره‌وانی‌تی که‌ شیخی ته‌ریقه‌ت هانایان بۆ ده‌بات، ئه‌و ناچار ده‌که‌ن وه‌ک فی‌لبازیکی خۆمه‌لا‌سداو و جه‌بانێکی له‌خسته‌به‌ری ساویلکه‌کان چالاک ببن. ئیمه‌ لیره‌وه ده‌توانین گریمانه بکه‌ین که‌ ته‌نانه‌ت زیت‌بوونه‌وه‌ی می‌ژوو‌ییانه‌ی شیخ ده‌شیت هه‌ر ئه‌وها فی‌لباز و

لڙموه دهگمين به فيلبازان ي مشهخوړ له لايهک و فريدراوان له لايهکي دي، واتا له لايهک نهو کهسانه که وهک "پياوکوړي تاييبت ي شيخ" به خوږښتن و فرائندي ناحهزان، به دهغل-سوتاندن و مالويرانکردن کاسپي دهکمن، (لهم پروانگيهشموه شيخهکان ماهرهسمن بو سهروکاني ههموو پارتهکاني جهلالی و مهلالی که پياوکوړي خوږان ههيو)، نهوجا له لايهکي دي پياواني گوندي ساويلکه، که پيداويستيان بو رزگار بوون له نههامهتييهکاني ژيان هميه و به خوښواندن و پتر پروشاندني کهرامهتيان باومر دهکمن خوږان لاي پيروزيک بگيرسښننهمه، لي نهو بهناو پيروزه له بنهرمتدا شارلاتانيکه

(Charlatan) بهی کەمترین بنه‌هتی مۆرالی، هەر بۆیه ئه‌وها ئاسان ده‌بی‌ت به: جاش، قومار باز، موخابه‌راتی ی ئه‌م یان ئه‌و ده‌ولت یان چه‌ند ده‌ولته‌تیک له یه‌ک کاتدا، هه‌روه‌ها به: کوردکوژ.